

PAPER DETAILS

TITLE: EDİRNE MÜFTÜSÜ MEHMED FEVZÎ EFENDİ VE HEDİYYE-i FEVZÎ ADLI ESERİ

AUTHORS: Ugur YIGIZ

PAGES: 363-397

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1160918>

EDİRNE MÜFTÜSÜ MEHMED FEVZÎ
EFENDİ VE HEDİYYE-İ FEVZÎ ADLI
ESERİ

MEHMED FEVZÎ EFENDİ ‘THE
MUFTI OF EDİRNE PROVINCE’ AND
HIS WORK NAMED HEDİYE-İ FEVZÎ

Uğur YİĞİZ

Dicle Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi uguryigiz@hotmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yükleme Tarihi: 20.06.2020
Kabul Tarihi: 24.09.2020
Yayımlanma Tarihi: 30.12.2020
Sayı: 4
Sayfa: 363-397

Article Information: Research Article
Received Date: 20.06.2020
Accepted Date: 24.09.2020
Date Published: 30.12.2020
Volume: 4
Page: 363-397

Atıf / Citation

YİĞİZ, U. (2020). Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi ve Hediye-i Fevzî Adlı Eseri. *International Journal of Filologia*, 3 (4), 363-397.

Yigiz, U. (2020). Mehmed Fevzî Efendi ‘The Mufti of Edirne Province’ and His Work Named Hediye-i Fevzî. *International Journal Of Filologia*, 3 (4), 363-397.

Doktora Öğrencisi Uğur YİĞİZ

EDİRNE MÜFTÜSÜ MEHMED FEVZÎ EFENDİ VE *HEDİYYE-İ FEVZÎ* ADLI ESERİ

Mehmed Fevzi Efendi ‘The Mufti of Edirne Province’ And His Work Named *Hediyye-i Fevzi*

ÖZ

Klasik Türk edebiyatında Hz. Muhammed (sav)’e duyulan sevgi neticesinde Peygamber edebiyatı adıyla ayrı bir alan oluşmuştur. Bu edebî alan zaman içerisinde teşekkül bularak bünyesinde birçok edebî türün yetişmesine vesile olmuştur. Mevlid, na‘t, hilye, mi‘râciyye, siyer gibi türler Peygamber Efendimize duyulan aşkın terennümleri olarak yazıya aktarılmıştır. Bu türler içerisinde en çok rağbet gören ise na‘tlar olmuştur. Klasik edebiyat çerçevesinde eserler kaleme alan hemen hemen bütün şairler şiirlerini na‘tlarla taçlandırmışlardır. Bu türde müstakil bir eser yazan şairlerden biri de Edirne müftülüğü yapmış olan Mehmed Fevzî Efendi’dir. *Hediyye-i Fevzî* adını verdiği bu eserinde mevlid ve mi‘râciyelerden önce ve sonra okunmasını istediği ilahi ve na‘tları toplamıştır. Bu ilahi ve na‘tlar dışında Mekke ve Medine’de kadılık görevindeyken yazdığı birkaç şiiri de bu eserine ilave etmiştir.

Hediyye-i Fevzî’de muhtelif beyitler ile yazılmış toplam 25 şiir mevcuttur. Bu şiirlerin tamamı dinî muhteva ile yazılmıştır. Büyük çoğunluğu oluşturan na‘tlarda Hz. Peygambere duyduğu sevginin yanında şefaatine nail olma isteği vardır.

Bu çalışmada Mehmed Fevzî Efendi’nin hayatı ve eserleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra müellifin *Hediyye-i Fevzî* adlı eseri incelenmiştir. İnceleme kapsamında eserin yazılış sebebi, şiirlerin muhteva özellikleri, vezin hususiyeti gibi konular açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak metnin transkripsiyonlu çevirisi eklenerek çalışma sonlandırılmıştır.

Bu çalışmayla; Mehmed Fevzî Efendi’nin *Hediyye-i Fevzî* adlı eseri tanıtılmış olup bu eser ilim alemine kazandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, divan şiiri, na‘t, Mehmed Fevzî Efendi, *Hediyye-i Fevzî*.

ABSTRACT

As a result of the love for Mohammed (sav), a separate field has been formed under the name of Prophet Literature in the Turkish Classical Literature. In time, this field has formed and contained many different genres within itself. Genres such as mevlid, naat, hilye, mi‘râciyye, and siyer (prophetic biography) have been transcribed as transcendental expressions for our Prophet, Hz. Mohammed. Naats have become the most common one among all these genres. Almost all poems who wrote works within the framework of classical literature crowned their poems with naats. One of the poets who wrote a detached work in this genre is Mehmed Fevzî Efendi, who was then the mufti of Edirne province.

In this work, which Mehmed Fevzi Efendi named as *Hediyye-i Fevzî*, he collected the chants and naats that he wanted to be read before and after the Mevlid and his mi‘râciyes. Apart from these chants and naats, he added a few more poems that he had written while working as a kadi in Mecca and Medina. There are a total of 25 poems written in various couplets entirely with religious content in the *Hediyye-i Fevzî*. In the naats that make up the majority of his work, he expresses his desire to be a part of the intercession of the Prophet Mohammed along with his love for him.

In this study, after giving brief information about the life of Mehmed Fevzî Efendi and his works, the *Hediyye-i Fevzî* has been examined. Then transcribed translation of the text has been added to the study.

Keywords: Hz. Mohammed, divan poetry, naat, Mehmed Fevzi Efendi, *Hediyye-i Fevzi*.

Giriş

İslamiyet dünya genelinde büyük bir coğrafi alanı hakimiyet altına aldığı gibi milletlerin kültür ve medeniyet düşüncelerinde de büyük bir etkiye sahip olmuştur. İslamiyet, kültür alanındaki etkisiyle milletlerin sözlü ve yazılı kültür unsurlarını değiştirmiş ya da dönüştürmüştür. Bu minvalde İslam dinini kabul eden Türk milletinin de kültür ve medeniyet düşüncesi değişmiş ve dönüşmüştür. Özellikle edebî alanda birçok değişimin olduğu aşikardır. Bu değişimler ile birlikte Türk edebiyatına yeni nazım türleri yerleşmeye başlamıştır. Bu yeni nazım türleri içerisinde Hz. Peygamber'i anlatan birçok yeni tür edebiyatımızda yer almaya başlamıştır. Hatta "*Peygamber edebiyatı*" adı altında toplanabilecek bir zenginliğe ulaşmıştır.¹ Peygamber edebiyatı içerisinde Peygamber Efendimiz'in "*dünyayı teşrifleri, risâleti, hicreti, mucizeleri, aile hayatı, sefer ve gazaları, âli ve ashâbı, ahlâk-ı hamîdesi, hayatın her alanına temas eden hadîs-i şerifleri gibi birçok husus, ebedî geleneğimiz içerisinde işlenmiş konulardandır*" (Tanyıldız, 2020: 9). Bu konular etrafında Klasik edebiyatımızda mevlid, na't, siyer, hilye, şemâil, hicret-nâme, mi'râciyye, esmâ-i Nebî, mu'cizât-ı Nebî, gazavât-ı Nebî, Muhammediyye, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis, vefatü'n-Nebî vb. türler oluşmuştur. Şair ve nasirler yüzyıllar boyunca mezkûr türlerde manzum ve mensur eserleri kaleme almışlardır.

Hz. Peygamber çevresinde yazılan türlerin en başında na'tlar² gelmektedir. Na't kelimesinin lügat manası "*övmek, överek anlatma*" olarak tanımlanırken, terim anlamı olarak ise "*Hz. Muhammed'i övmek ve onun vasıflarını anlatmak amacıyla kaleme alınan kaside veya şiir*" (Parlatır, 2016: 1267) olarak tanımlanır. Klasik dönem Türk edebiyatında birçok şair na't türünde şiir yazmaya çalışmıştır. Şairlerin na't türünde şiirler yazmasına sebep olan ana faktör dinî duygulardır. "*Şairleri na't yazmaya sevk eden çeşitli sebeplerin başında Hz. Peygamber'e duyulan sevgi gelir... Cenab-ı Hakk'ın da habibi olan Resul-i Ekrem'e duyulan sevgi aynı zamanda Allah'ın arzusuna uymayı ifade etmektedir... Bir diğer husus Resulullah'ın şefaatine nail olma isteğidir.*" (Yeniterzi, 2006: 436)

Na't geleneği Arap edebiyatında neş'et etmiştir. Na't türünde ilk şiir ise Hz. Muhammed'e peygamberlik görevinin verilmesinden yedi sene önce Es'ad Ebû

¹ Türk edebiyatında Hz. Peygamber için bakınız: Çetişli, İsmail (2012). *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)*, Akçağ Yay., Ankara.

² Na't türü hakkında geniş bilgi için bakınız: Yeniterzi, Emine (1993). *Türk Edebiyatında Na'tlar* (Antoloji), TDV Yay., Ankara.; Yeniterzi, Emine (2006). "Na't", *DİA*, C 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul.; Şener, H. İbrahim (1986). "Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmuaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 3.; Çetişli, İsmail (2012). *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)*, Akçağ Yay., Ankara.; Andı, Mehmet Fatih (2019). *Şiirin Ufku: Hz. Peygamber'i Şiirle Sevmek*, Ketebe Yay., İstanbul.; Kaplan, Mahmut (2010). *Klasik Türk Şiirinde Hz. Muhammed*, Etkileşim Yay., İstanbul.; Tanyıldız, Ahmet; Büküm, Mehmet (2020). *Mir'ât-i Muhammedî: Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri*, DBY Yay., İstanbul.; Tanyıldız, Ahmet (2018). *Süleyman Nahîfî-Na't ve Mi'r'aciye Mecmûası*, KTB e-kitap, Ankara.; Ak, Murat (2014). *Na'tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na't Mecmuaları*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Kerib el-Himyerî kaleme almıştır (Şener, 1986: 152). Hz. Muhammed (sav) için şiir yazan birçok sahabe de Hz. Peygamber tarafından takdir edilmiştir. Türk edebiyatında ise na't türünde şiirler; İslâmî Türk edebiyatının ilk eserleri olan *Kutadgu Bilig*, *Atebetü'l-Hakâyık*, *Dîvân-ı Hikmet*'te görülmektedir (Yeniterzi, 2006: 436).

Anadolu sahasında, Türk edebiyatının vücut bulmaya başladığı ilk zamanlardan Klasik edebiyatın son demlerine kadar na't türü rağbet görmüştür. Şairler, her devirde Peygamber Efendimize sevgilerini göstermiş ve şefaatine nail olmayı arzulamışlardır. Birçok divan şairi, Hz. Muhammed (sav) için na't yazmış ve bu türü bir gelenek olarak sürdürmüştür. Yazılmış olan na'tlar içerisinde en meşhurunun Fuzûlî'nin *Su Kasîdesi* olduğunu söyleyebiliriz.

Na't yazma geleneğinin bir diğer ayağını na't mecmuaları oluşturur. Sadece na'tların alındığı bu mecmualarda, muhtelif şairlere ait na't örneklerini vardır. Na't mecmuaları içerisinde Abdülbâki Efendi'nin ve Süleymân Nahîfî³'nin mecmuaları önemlidir. Na't geleneği içerisinde değerlendirilecek bir başka eser Mehmed Fevzî Efendi'nin *Hediyye-i Fevzî* adlı eseridir. Toplamda yirmi beş şiirin bulunduğu bu eserin kahir ekseriyetini na'tlar tutmaktadır. Alim bir zat olan Mehmed Fevzî Efendi, bu eserini de tamamen dinî muhtevaya sadık kalarak kaleme almıştır.

Bu çalışma ile Mehmed Fevzî Efendi kısaca tanıtıldıktan sonra *Hediyye-i Fevzî* üzerine kısa bir değerlendirme yapılacaktır. Çalışma, *Hediyye-i Fevzî*'nin transkripsiyon alfabesine göre günümüz alfabesine çevrilmesiyle sonlandırılacaktır. Metin oluştururken dikkat edilen hususlar ise şunlardır:

- Eser, Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ne ait internet sitesinden temin edilmiştir.
- Metnin imlasında son dönem Osmanlı Türkçesi dil özellikleri dikkate alınmıştır.
- Baskı hatalarında doğan bazı harf ve kelime hataları herhangi bir dipnot verilmeden düzeltilmiştir. (Vezni bozan kelime tekrarları gibi.)
- Şiirlerin asıl metindeki biçimlerine daha rahat ulaşabilmek için metindeki sayfa numaraları muhafaza edilmiş ve köşeli parantez [] içinde gösterilmiştir. Metinde olmamasına rağmen her şiire bir sayı verilmiştir.
- Şiirlerin beyitlerine 5 ve 5'in katları şeklinde numara verilmiştir.
- Metinde geçem ayet ve hadisler italik olarak verilmiştir. Metinde yer alan ayetlerin mealleri Diyanet İşleri Başkanlığına ait olan <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf> web sitesinden alınmıştır.
- Metinde yer alan Arapça mısraların ve Farsça müseddes şiirin anlamı dipnotta verilmiştir.

³ Bk. Tanyıldız, Ahmet (2018). *Süleyman Nahîfî-Na't ve Mi'r'aciye Mecmûası*, KTB e-kitap, Ankara.

- Bazı yerlerde vezin ve anlamı tamamlamak için gerekli hallerde köşeli parantez [] içinde kimi ek ve heceler metne dahil edilmiştir.
- Vezin gereği zihafı okunması gereken hece ve kelimelerdeki uzun vokaller kısa yazılmıştır.

1. Mehmed Fevzî Efendi

1.1. Hayatı

19. yüzyılın velut müelliflerinden biri olan Mehmed Fevzî Efendi, 1826 senesinde Denizli'ye bağlı eski adı Yarengüme olan Tavas ilçesinde dünyaya gelmiştir. Adı Mehmed Ali olmakla birlikte asıl şöhretini mahlası olan Fevzî ile bulmuştur. Fevzî mahlasını kendisine hac yolculuğu sırasında Trabzonlu bir zatın verdiğini belirtmektedir (Uzun, 2007: 89). Babası Ahmet Şâkir Efendi, annesi Fatma Âbide Hanım'dır. Uzun yıllar Edirne vilayetinde müftülük yaptığından dolayı eserlerinin birçoğunda "Edirne müftüsü" nispetini kullanmıştır. Eserlerinde kullandığı "Kureyşî-zâde" künyesi hakkında herhangi bir bilgi yoktur (Baybara, 2007: 11).

İlk eğitimini Tavas'da Hâdimi Said Efendi'den almaya başlayan Mehmed Fevzî Efendi daha sonra Erzincanlı Mehmed Efendi'den ilim tahsil etmiştir. Manisa Müftüsü Hacı Evliyâ-zâde Ali Rıza Efendi'den de icazetini almıştır (İnal, 1999: 635). 1840 yılının Ramazan ayında on dört yaşında iken İzmir Balıkpazarı Camii'nde ders okutmuştur (Yılmaz ve Oymak, 2016: 587).

Bir süre eğitim almak için gittiği Mekke-i Mükerrime'de tasavvuf yoluna girerek Nakşî Şeyhi Abdullah Efendi'ye intisap etmiştir (Uzun, 2007: 90).

Osmanlı toprakları üzerinde geniş bir coğrafyada memuriyet görevlerinde bulunmuştur. Kayseri, Bitlis, Medine, Halep, Edirne gibi bazı vilâyetlerde naiplik yapmıştır (İnal, 1999: 636). Bazı kaynaklarda Rumeli Kazaskerliğine kadar yükseldiği geçmektedir (İnal, 1999: 636; Uzun, 2007: 93).

Mehmed Fevzî Efendi, 25 Ağustos 1900 yılında Karagümrük'teki evinde vefat etmiş ve Fatih Câmîi hazîresine defnedilmiştir (Uzun, 1995: 507).

1.2. Eserleri

Mehmed Fevzî Efendi, manzum ve mensur birçok eser kaleme almıştır, ancak müellifin toplam kaç eseri olduğu hakkında farklı kanaatler bulunmaktadır. Müellif kaleme aldığı *Fihristü'l-âsâr* adlı eserinde kendisine ait altmış beş eserinin olduğunu belirtmektedir (Fihristü'l-âsâr, tarih yok: 1-8). Ancak bu eserden sonra da bazı eserler kaleme aldığı bilinmektedir. Mustafa Uzun, yetmiş beş eserinin olduğunu ve iki küçük yazma risalesinin bulunduğunu belirtmektedir (Uzun, 1995: 507).

Alim bir zat olan Fevzî Efendi'nin eserlerinin büyük çoğunluğunu dinî içerikli şerhler ve haşiyeler oluşturmaktadır (Türkoğlu, 2013: 1620). Ancak dinî-tasavvufî eserlerinin yanında edebî kıymeti haiz olan birçok eser de yazmıştır. Bir divan kaleme aldığı bilinse de eser henüz ele geçirilememiştir. *Dîvân*'ından seçmeler yaptığı *Müntehabaât-ı Dîvân-ı Fevzî*, na'tlardan oluşan *Et-tevessülâtü'l-Fevziyye fi'n-nuûti'n-Nebeviyye* ve *Hediyye-i Fevzî* gibi eserleri na't geleneğimiz açısından önemlidir.

Eserleri hem medreselerde hem de meclislerde okunan Fevzî Efendi'nin Türkçe, Arapça ve Farsça olarak yazılmış eserleri büyük rağbet görmüştür. Türkçe yazdığı eserlerde ağır bir dil kullanmamaya dikkat eden müellif, *Kevâ'ib-i Şi'r u İnşâ* adlı bir imla kitabını da neşretmiştir (Uzun, 2007: 96). Dil hususiyetine verdiği önemi gösteren bir diğer eseri de *Tuhfe-i Fevzî*'dir. Arapça-Türkçe olarak yazılan bu eser, 1048 beyitten oluşmaktadır (Boran, 2016: 88).⁴

2. Hediyye-i Fevzî

2.1. Eserin Muhtevası: Na't türü içerisinde değerlendirilebilecek bir eser olan Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi'nin *Hediyye-i Fevzî* adlı eseri, farklı beyit sayılarında toplam 25 şiirin bulunduğu matbu bir eserdir. Eserin ne zaman ve nerede basıldığına dair herhangi bir bilgi yoktur. Toplam 30 sayfadan oluşan eserde ilâhî ve na'tlar büyük çoğunluğu teşkil etmektedir. Eserde ilahi ve na'tların dışında bir arz-ı hâl gazeli, Hacc-ı Ekber'in faziletlerinin anlatıldığı bir gazel, bütün işlerin Allah'ın tevfiği ile meydana geldiğine dair *tevfîk* redifli bir gazel ve şeriâtın faziletlerinin vurgulandığı bir tercî-i bend mevcuttur.

Eser üç dilde yazılmıştır. Şiirlerin büyük çoğunluğu Türkçedir. Beş bentten oluşan müseddes bir şiir Farsça olarak kaleme alınmıştır. Bu Farsça şiirde de şair Fevzî Efendi Hz. Peygamber'e seslenmektedir. Na't olarak kaleme alınan bu eserin ilk bendi şu şekildedir:

*Yâ Resûlallâh 'aybem sad hezâr
Tâ şudem ez-hâk-i pâyet şermsâr
Tû be-bahş in ümmet-râ iftihâr
Bâ-şefâ 'at gerd nî yevmu'l-firâr
Men be-cûyem k'ez Hudây-ı Kirdkâr
Ber-revânet bâd salât-ı bî-şumâr (18/1)*

⁴ Mehmed Fevzî Efendi'nin diğer eserleri ve ayrıntılı bilgi için bk. Uzun, Mustafa (1995). "Fevzî Efendi", *DİA*, C 12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 507-509.; Baybara, Nerima (2007). *Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi, Hayatı ve Eserleri*, Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.; Yılmaz, Ömer (2008). *Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, İlahiyat, Ankara.

Farsça müseddesin yanı sıra Arapça olarak birkaç mısra kaleme alınmıştır. Yirmi bir beyitten oluşan arz-ı hâlin dört beytinin ikinci mısraları da Arapça olarak yazılmıştır. İlgili beyitler şunlardır:

Zînet-i şer‘-i güzîninle müzeyyen olanın

Küllü anin fâyhun fî-rev‘ihi miskun ‘abîr

Sünnet-i zehrâ-yı pâkinle münevver olanın

Küllü hînin lâyhun fî-kalbihi bedrun münîr

Sad hezârân hamd u şükr olsun cenâb-i Rabbime

İnnehu a‘tâ murâdî zalike‘l-fadli‘l-kebîr

Sad salât u sad selâm olsun sana her subh u şâm

İzâ tâ lutfun ‘azîmun minke li‘l-kalbi‘l-kesîr (10/12-15)

Mehmed Fevzî Efendi, eseri yazma sebebini giriş kısmında şöyle aktarmıştır: “...mevlîd-i şerîf tilâvet etdirmek tedârik u teşebbüsünde iken kendi mecmû‘alarınıñ birisinde mevlid-i şerîf u mi‘râciyye-i şerîfe kırâ‘atini başlanmazdan muḳaddemce ibtidâ okunmak üzere muḳaddemâ nazm eylemiş idügi iki ‘aded ilâhîlere nazarı ta‘alluḳ eylemiş olduḡı cihetle mezkûr ilâhîleri ve bi‘l-münâsebe Dîvân-ı Fevzî nâm dîvânından ve mecmû‘asından ‘ilâveten âtî‘z-zıkr ba‘zı na‘t-ı şerîfleri terkîm ve Hediyye-i Fevzî nâmıyla tevsîm ve muḥabbe li-Resûlillâh mevlîd-i şerîf ve mi‘râciyye-i şerîfe okudan ihvân-ı dîniyeye ‘ale‘t-tarîki‘l-ihdâ taḳdîm eylemişdir” (Hediyye-i Fevzî, tarih yok: 3). Müellif, eseri yazma sebebinde belirttiḡı gibi *Hediyye-i Fevzî*’yi kendi hanesinde mevlide başlanmadan önce kıraat edilmek üzere daha önce *Dîvân-ı Fevzî* adlı eserinde de mevcut olan bazı ilahileri de alarak yeni yazdığı na‘tları ilave etmek suretiyle yazdığını belirtmiştir.

Müellif Mehmed Fevzî Efendi, Mekke kadılığı sürecinde Medine-i Münevvere’ye de gittiğini vurgulamaktadır. Hatta bazı şiirlerini Medine’de iken yazdığını kendisi belirtmiştir: “Medîne-i Münevverede ḥâdimü‘ş-şer‘-i şerîf iken maḥkeme-i şer‘iyye dîvârında beyt-i mükerrer-i âtiyi görüp bi‘l-aḡz teberrüken bir vech-i âtî bir tercî‘-i bend eylemişdir” (Hediyye-i Fevzî, tarih yok: 9).

Şiirlerin büyük çoğunluğunun na't ve ilahi türü olması hasebiyle yer yer ayet ve hadislerden iktibaslar yapılmıştır. Mi'râciyyelerin kıraat edilmeden önce okunmasını tavsiye ettiği bir ilahide İsrâ Suresi'nin baş kısmını lafzen iktibas etmiştir:

Sırr-ı sübhâne'l-lezî olmuş 'ayân
Feth olunup cümle bâb-ı âsimân
Gör ne hikmetler olunmakda beyân
Dinle mi 'râciyye-i Peygamberi (2/2)

Bir diğer beyitte ise İhlâs Suresi'nin ilk ayetlerini iktibas ederek Allah Teala'nın tevhidini ikrar etmiştir.

Gerçi bir mücrim günâhkârsam da lakin şübhesiz
Mü'minin ber-vefk-i emr-i kul huvallâhu ahad (17/5)

Bir beyitte ise *sen olmasaydın felekleri yaratmazdım* mealindeki kudsî hadis iktibas edilmiştir.

Hatîb-i minber-i levlâke levlâk zât-ı pâkindir
Habîb-i kibriyâsın sen dahilek yâ Resûlallâh (22/2)

Müellif, eserde yer alan arz-ı hâl şiirini Medine mevleviyetine tayini dolayısıyla kaleme almıştır. Bu iş için layık olmadığını ancak padişahın emrinin ferman olduğunu belirtir. Bu şiirde II. Abdulhamid Han'a dua eder.

Etdiler ya 'nî Medîne kâdîsı bu bendeni
Yazdı hattâ emr-i Sultân ile fermânın debîr (10/4)

Gerçi lâzım etmek isti 'fâ beyân-ı 'aczile
Lakin etdim i 'timâd ben lutfuna oldum cesîr (10/5)

Hem de kıl hünkârımız Gâzî Hamîd Hân'a nigâh
Tâ ki gelsin bâbına her ânda bir peyk-i beşîr (10/19)

2. 2. Eserin Üslubu ve Dili: Şiirlerinde lirik bir dil kullanmayı tercih eden şairlerin şiirlerinde özellikle de “Hz. Peygamber’le ilgili şiirlerinde bu lirizm daha da kuvvetle belirmektedir.” (Uzun, 2007: 97). Mehmed Fevzî Efendi’nin bu eserinde yer alan şiirlerinde de lirizmin baskın olduğu söylenebilir. Na‘tlar, sevgi ürünü olmaları sebebiyle çoğu defa hitabî bir üslupla yazılan lirik şiirlerdir (Yeniterzi, 2006: 237). Bu eserde de hitabî ifadeyle yazılmış şiirler çoğunluktadır. Birçok şiirin redifini oluşturan *yâ Resûlallâh*, *yâ Habîballâh*, *meded* ile şiire lirizm kazandırılmıştır.

Niyâzmendiz cenâbından şefâ‘at yâ Resûlallâh

Ki şânındır bize lutf u ‘inâyet yâ Resûlallâh (3/1)

Eserde dört farklı vezin kalıbı kullanılmıştır. Ancak şiirlerin büyük çoğunluğunu “*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*” ve “*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*” vezinleri oluşturmaktadır. İlahiler ve Farsça müseddes “*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*” vezniyle kaleme alınmışken; bir şiir de “*fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün*” kalıbı ile yazılmıştır. Eserde vezin kusuru sayılabilecek hatalar oldukça azdır.

Dinî ve didaktik eserlerde asıl amaç şiiri okuyucuya en yalın ve kolay şekilde aktarmak olduğu için dilin olabildiğince açık ve anlaşılır bir şekilde kullanılması beklenilmektedir. Bu minvalde şair Fevzî Efendi’nin diğer eserlerinde dikkatleri çeken sade bir dil kullanma gayreti *Hediyye-i Fevzî*’de de görülmektedir (Baybara, 2007:22). Mehmed Fevzî Efendi şiirlerinde nispeten daha sade ve basit bir dil kullanmıştır. Bu eserde yer alan Farsça müseddes ve mülemma beyitlerde yer alan Arapça mısralar az da olsa Farsça ve Arapça bilgisi olan kişilerce rahatlıkla anlaşılabilir. Eserde vezin kusuru sayılabilecek hatalar oldukça azdır.

Eserin matla beyti, nazım türü, nazım şekli, beyit/bend sayısı ve veznini gösteren tablo şu şekildedir:

Sayı	Matla Beyit	Nazım Türü	Nazım Şekli	Beyit-Bend Sayısı	Vezni
1	‘Âşık iseñ diñle de ol kām-bîn Cân Muhammed Muştafâ’nın mevlidin Diñleyenden râzıdır Rabb-i Mu‘în Cân Muhammed Muştafâ’nın mevlidin	İlâhî	Dörtlük	5	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
2	Cân u dilden ‘âşık isen gel beri Diñle mi‘râciyye-i Peyğamberi Uyma nefse olma öyle serseri Diñle mi‘râciyye-i Peyğamberi	İlâhî	Dörtlük	8	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
3	Niyâzmendiz cenâbından şefâ‘at yâ Resûlallâh Ki şânındır bize lutf u ‘inâyet yâ Resûlallâh	Na‘t	Gazel	8	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
4	Yâ Resûlallâh mübarek ravzañın âşâridir Kim hâkikat ehlinin ol gülşen ü gülzâridir	Na‘t	Gazel	8	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
5	Cenâbındır bize Hâk‘dan ‘inâyet yâ Resûlallâh Anıñçün isteriz senden şefâ‘at yâ Resûlallâh	Na‘t	Gazel	5	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
6	Hük-m-i şer‘-i Ahmedidir hük-m-i Kur‘ân-ı mübîn Kıl kabûl tâ ola her-bâr Hâk umûruñda mu‘în	Na‘t	Gazel	11	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
7	Benim säyende ey şâh-ı risâlet şâd olur gönüm Bulup kayd-ı kudûrâtdan rehâ âzâd olur gönüm	Na‘t	Gazel	8	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
8	Şübhesiz kânûn-ı Hâkdır şer‘-i pâk-i Muştafâ Her kim i‘râz eyler ise hasbunallâh-i kefâ	Na‘t	Gazel	5	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
9	Sezâdır ketb olunsa hük-m-i âti‘arş-ı a‘lâda Ki maqbûldur bu hük-mün hâkimi bil ‘ind-i Mevlâda Muşaddâkdır me‘âlî meclis-i hük-kâm-ı ‘ulyâda Şaķın zann etme kim bu bir taşavvur şahn-ı hülyâda Râzî-i şer‘-i şerîf olmayanın dünyâda Hâli pek müşkil olur mahkeme-i kübrâda		Terci‘-i Bend	6	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün/Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün
10	Ey hayât-ı ma‘neviyyeyle olan Hayy-ı habîr V‘ey habîb-i hazret-i Yezdân-ı zû‘l-ihsân kadîr		Gazel	21	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
11	Senin bâbın bize bâb-ı rehâdır yâ Habîballâh Türâbı mâye-i qadr u bahâdır yâ Habîballâh	Na‘t	Gazel	6	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün
12	Gitdi idbâr yâ Habîballâh gelip ikbâl-i tām Sāye-i lutfuñda hâşıl oldu dil-h‘âh u murâd	Na‘t	Dû-beyt	2	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün
13	Merhamet kıl tut elim ey dest-gîr-i bî-kesân Çün elin tutdukların hep buldu hayrât-ı hisân	Na‘t	Gazel	5	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

14	Benim sen bâ'îş-i her ni'metimsiñ yâ Resûlallâh Dü-'âlemde şefî'-i töhmetimsiñ yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
15	Cihânda her işim mağz-ı günâhdır yâ Resûlallâh Sevâd-ı 'aybla rûyum siyâhdır yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	8	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
16	Eyâ sulţân-ı kevneyn dergehiñdir cennetu'l-me'vâ Hakikat sāye-i luţfuñ imiş ol sāye-i tûbâ Zülâl-i hubbuñ oldu Hîzr u İlyās'a hayât-bağşâ Vücûdu hep cenâbıñ sāyesinde buldu her eşyâ Hayâta kıldı bâ'îş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ 'İnâyet kıl ki etsün cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ	Na't	Müseddes	28	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
17	Dergeh-i pâkıña geldim yâ Resûlallâh meded Eyle hâl-i pür-melâlime terahhüm kıl meded	Na't	Gazel	7	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
18	Yâ Resûlallâh 'aybem şad hezâr Tâ şudem ez-hâk-i pâyet şermsâr Tu be-bağş in ümmet-râ iftihâr Bâ-şefâ'at gerd nî yevmu'l-fırâr <i>Men be-cüyem k'ez Hudây-ı Kirdkâr</i> <i>Ber-revânet bâd şalât-ı bî-şumâr</i>	Na't (Farsça)	Müseddes	5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
19	Saňa elhamdulillâh ümmet oldum yâ Resûlallâh Anıñçün nâ'il-i şad ni'met oldum yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
20	Eyâ şâh-ı rûsul dergâha geldim kıl baňa ihsân Şefâ'at sâ'iliyem eyle luţfuñla beni şādân	Na't	Gazel	8	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
21	Benim deryâ-yı cürmüm bî-kenârdır yâ Resûlallâh Anıñçün zevrak-ı dil mevc-h'ârdır yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
22	İmâmü'l-enbiyâsın sen dañilek yâ Resûlallâh Himâmü'l-eşfiyâsın sen dañilek yâ Resûlallâh	Na't	Gazel	5	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
23	Cevher-i kân-ı risâlet sensin ey dost-ı Hudâ Ol sebebden nâm-ı pâkiñdir Muhammed Muştafâ	Na't	Gazel	5	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
24	Müjde eyler yümn ü feyz-i âtiyi bu sâl hâl Çünki Hacc-ı Cum'a ya'nî Hacc-ı Ekberdir bu sâl		Gazel	19	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
25	Şübhesiz rehber-i şeh-râh-ı selâmet tevfiķ Her hatardan eder insânı şıyânet tevfiķ		Gazel	12	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Sonuç

Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşamış alim ve şair bir şahsiyetlerinden biridir. Fevzî Efendi hem dinî hem edebî birçok eseri yazmaya muvaffak olmuştur. Mehmed Fevzî Efendi'nin manzum eserleri içerisinde *Dîvân*'ının henüz gün yüzüne çıkmaması nedeniyle şiirlerinin detaylı olarak incelenmesi mümkün değildir. Ancak diğer manzum eserlerinden hareketle şairin şiirlerine dair bir şeyler söylemek gerekmektedir. Bu anlamda *Hediye-i Fevzî* isimli eseri şairin şiir dünyasına dair incelemelerde önem arz etmektedir.

Hem alim hem de şair olan Mehmed Fevzî'nin bu eseri ilahi ve na'atlardan oluşmaktadır. Toplam 25 şiirin bulunduğu bu eser baştan sona dinî muhteva ile kaleme alınmıştır. Şairin diğer eserlerine bakıldığında ve ilmiye sınıfından geldiği göz önüne alındığında bu durum garipsenmeyecektir. Hemen hemen bütün eserlerinde Hz. Peygamber'e olan muhabbetini dile getiren şair, bu eserinde de Hz. Muhammed (sav)'e olan aşkını şiire yansıtmıştır.

Şair, halk arasında oldukça fazla rağbet gören mevlid ve mi'râciyye türü eserlerin belli bir usule göre okunmasını istemektedir. Bunun için eserin başında müellif tarafından mevlid ve mi'râciyye türünden olan şiirlerin kıraat edilmesinden önce ve sonra okunmasını istediği ilahi ve şiirlere yer vermiştir.

Yazıldığı dönemin dil hususiyetleri dikkate alındığında eserin dili açık ve anlaşılırdır. Eserin yazılışının asıl gayesi dinî hassasiyetler olduğundan dolayı sanat yapma endişesi güdülmemiştir. Hitabî bir üslupla yazılmış olan eserde nida ifadeleri sıklıkla kullanılmıştır. Vezin bakımından ise hatalar oldukça az hatta yok denecek kadardır.

Bu çalışma ile Mehmed Fevzî Efendi'nin *Hediye-i Fevzî* adlı eseri tanıtılmış ve Latin harflerine çevrilmiştir. Böylece mezkûr şair ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı sunulmaya çalışılmıştır.

METİN

[1] İbtidâ' B'ismihi Sübhânû ve E'sil Birrehû ve İhsânehû

İşbu eser-i şerîfiñ ismi “Hediyye-i Fevzî”dir ve mü’ellif ü nâzımı dahı Edirne müftî-i esbakı Kureyşî-zâde el-Hac Muhammed Fevzî Efendi’dır.

[2] Hediyye-i Fevzî

Bismillâhi’r-raḥmani’r-raḥîm

El-ḥamdu ve’s-şenâ’i ve’s-şükürü lillâhi ellezî yurci luṭfuhu ve iḥsânehu ve ‘afvehu ve ğufrânehu li-küllî min kıra’ en ev-ıkrâ’ li-mevlidi’s-şerîf ve’l-mi’râciyeti’s-şerîfe.

Ve’s-şalâtu ve’s-selâmu ‘alâ seyyidinâ ve şefî’inâ fî’ d-dâreyni ve münçinâ mine’-n-nâreyn Muhammedi’l-lezî turcî şefâ’atehu ve’s-şahâbetehu li-küllî min kıra’ en ev-ıkrâ’ li-mevlidi’s-şerîf ve’l-mi’râciyeti’s-şerîfe.

Ve ‘alâ âlihi ve aşhâbihi’l-kirâm ellezîne turcî himemihim ve mu’âvenetihim er-rûḥâniyeti fî’ d-dünyâ ve’l-âhireti limen kıra’ en ev-ıkrâ’ li-mevlidi’s-şerîf ve’l-mi’râciyeti’s-şerîfe.

Ba’de’zâ ma’lûm ola ki fî’l-vâk’i el-abdu’l-fakîr el-ḥakîr Edirne müftî-i esbakı Kureyşî-zâde el-Hac Muhammed Fevzî ğaferallâhu zenbihi ve setere ‘uybihi ve fereḥa ḳalbihi ve ferece kerbihi ve defe’a ve refe’a ‘anhu şeri’l-’adâ’i ve ḥussâdi ve keydi ehli’l-’inâd bi-ḥürmeti menbihi ‘izzî.

Muḳaddemâ bir ‘Arabî ve iki Türkî üç ‘aded mevlid-i şerîf ve bir ‘Arabî ve bir Türkî iki ‘aded mi’râciyye-i şerîfeler ile mevlid-i şerîfiñ fe’zâ’ili ve menâfi’i ḥaḳkında bir risâle-i maḥşûsa bi’t-te’lif tab’ u neşr eyledigi cihetle ‘Arabîler Haleb u Ḳuds-i şerîf ve ḥuşûşıyla Medîne-i Münevvere nevverallâhu Te’âlâ ilâ-yevmi’l-âḥirde [3] ḥuzûr-ı Resûlallâh’da ve Türkçe olanlar ekşeren Anadolu ve Rûmeli diyârında ve ba’zen dahı Der-sa’âdetde gerek câmi’lerde ve gerek ḥânelerde teşkîl-i cemi’yet edilerek teberrûken okunan ve okutulmaḳda iseler de bu sene dahı bir mu’tâd kendi ḥânesinde mevlid-i şerîf tilâvet etdirmek tedârik u teşebbüsünde iken kendi mecmû’alarının birisinde mevlid-i şerîf u mi’râciyye-i şerîfe kıra’atini başlanmazdan muḳaddemce ibtidâ okunmaḳ üzre muḳaddemâ nazm eylemiş idügi iki ‘aded ilâhîlere nazarı ta’alluḳ eylemiş olduğı cihetle mezkûr ilâhîleri ve bi’l-münâsebe Dîvân-ı Fevzî nâm dîvânından ve mecmû’asından ‘ilâveten âtî’z-zıkr ba’zı na’t-ı şerîfleri terkîm “Hediyye-i Fevzî” nâmıyla tevsîm-i muḥabbetü’r-Resûlallâh mevlid-i şerîf ve mi’râciyye-i şerîfe okudan ihvân-ı dînine ‘ale’t-tarîḳ el-ihdâ taḳdîm eylemiştir. İşbu hediyye-i mübârekeyi luṭfen ḳabûl ve ol vechle göñlüni mesrûr buyuranlarıñ ve kendüsiniñ cenâb-ı Vâhibu’l-’atâya ve sâtirü’l-uyûb ve’l-ḥatâya celle ve ‘alâ Ḥazretleri maḥbûb u maḳbûl u mersulî olan Ḥazret-i Muhammedu’l-Muştafâ ‘aleyhi efḳalu’t-taḥiyâ Efendimiziñ ḥürmetine cümlesinin semtlerinden kâffe-i şürûr u küdür u hudûrı dūr ve du’âlarını müstecâb ve maṭlûb u maḳşûdlarını der-bâb ve ḳalblerini kâm-yâb buyursun. Bi-ḥürmeti kitâbihi’l-mübîn ve Resûlihi’l-Emîn. Âmin ḡümme ve ḡümme âmin.

1

Mevlid-i şerîf tilâveti bed'an olunmazdan muqaddem okunacak ilâhî

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
- 1 'Âşık iseñ diñle de ol kām-bîn
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
Diñleyenden rāzıdır Rabb-i Mu'ın
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 2 Okudanıñ hānesine şubh u şām
Oldu nāzil rahmet-i Rabbü'l-enām
Hem okut hem diñle var bi'l-ihtirām
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 3 Zā'il olmaz her okunan hāneden
Feyz u luṭf-ı ḥazret-i Rabbü'l-minen
[4] Faqr u fāḳa görmez aṣlā okudan
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 4 'Āşıkı ma'sūḳını çün zıkr ider
Murğ-i ḳalbi semt-i pākīne gider
Dū-cihānda okudan görmez keder
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin
- 5 Ḥamdulillāh geldi envā'-i sürür
Şükrilillāh gitdi dilden hep küdür
Çün bulur *Fevzî* okudan feyz u nūr
Cân Muhammed Muştafâ'nıñ mevlidin

2

Mi'rāciyye-i şerife ibtidāsında okunacak ilāhîdir

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
- 1 Cân u dilden 'āşık isen gel beri
Diñle mi'rāciyye-i Peyğamberi
Uyma nefse olma öyle serseri
Diñle mi'rāciyye-i Peyğamberi
- 2 Sırr-ı *sübḥāne'l-lezî*⁵ olmuş 'ayān
Feth olunup cümle bāb-ı āsimān
Gör ne ḥikmetler olunmakda beyān
Diñle mi'rāciyye-i Peyğamberi
- 3 Mu'cizātın diñlemek lāyık saña
Cümle eşyā bunda hep fā'ik saña

⁵ “Kendisine âyetlerimizin bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz o, hakkıyla işitendir, hakkıyla görencir.” İsrâ Sûresi/1

- Diñlemezeñ ey denî yazık saña
Diñle mi' rāciyye-i Peyğamberi
- 4 Hāḡ Muḡammed pāk Muḡammed Muṡṡafā
Cānlarıñ cānı ḡabīb-i kibriyā
Oldu muṡṡlak ṡā'id-i sū-i simā
Diñle mi' rāciyye-i Peyğamberi
- 5 Ḥoṡnūd olsun der iseñ sendeñ Resūl
Bulmaḡ isterseñ murādāta vuṡūl
Gel de ta' zīmātla ḡasbū'l-uṡūl
Diñle mi' rāciyye-i Peyğamberi
- 6 Kimse bilmez sırr-ı ḡaḡḡı 'aḡl ile
Çünki esrār keṡf olunur naḡlla
Hāḡ seni de luṡf idüp āḡāḡ kıla
Diñle mi' rāciyye-i Peyğamberi
- [5]
- 7 Baḡ ne tarz üzre ḡurulmuş nerdübān
Baḡ ne ḡikmetler görülmüş ol zamān
Baḡ naṡıl tezyīn olunmuşdur cinān
Diñle mi' rāciyye-i Peyğamberi
- 8 Çünki ḡādirdir Cenāb-ı Kibriyā
Sen bu mi' rācī inan hep bī-riyā
Ben de vāllāḡi inandım *Fevzīyā*
Diñle mi' rāciyye-i Peyğamberi

3

Medīne-i Münevvere mevleviyetinden 'avdet edip gelir iken Mekke-i Mükerrema'de kendisine iḡsān olunan sitāre-i dāḡil-i Ka'be-i mu'azzama ile ravza-i pāk-i Peyğamber ṡallāllāhu Te'ālā 'aleyhi ve selām bergüzārlarından ba'zı mübārek ṡey'leri getirip mevlid ü mi' rāciye oḡunduḡdan ṡoñra ḡāzırına ziyāret etdirir iken oḡunmaḡ için naḡm eylediḡi na't-ı ṡerīfdir

- Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün*
- 1 Niyāzmendiz cenābıñdan ṡefā'at yā Resūlallāḡ
Ki ṡāmıñdır bize luṡf u 'ināyet yā Resūlallāḡ
- Emān bu bergüzār-ı Ka'be eyle ravza-i pākiñ
'Aceb mi eyleseñ būs u ziyāret yā Resūlallāḡ
- Ki küḡl-i dīde-i her ḡudsiyāndir ḡāk-i ravzañ kim
Anıñ ḡadrin bilir ehl-i kerāmet yā Resūlallāḡ
- Bize her dürr ü gevherden daha a'lā bu iḡsānıñ
Ki sensin ol ṡeh-i taḡt-ı risālet yā Resūlallāḡ

- 5 Bunuñla eyleriz dâ'im teberrük hem teyemmüm çün
Mübârek olduğun etdik dirâyet yâ Resûlallâh
- Bize tebşîr-i kâim eyle eyâ şâh-ı rûsul zîrâ
Beşîrsin zâtına mahşûş beşâret yâ Resûlallâh
- [6] Zuhûr-ı yümn ü feyzînden gönül kaṭ'-ı ümîd etmez
Âña çünki olunmuşdur işâret yâ Resûlallâh
- Alıp bu bergüzârı ümmetiñ *Fevzî* getürmiş kim
Ede yümnî cihâna hep sirâyet yâ Resûlallâh

4

Yine hîn-i ziyâretde okunmak için diğ̃er bir na't-ı şerîfdir

- Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
- 1 Yâ Resûlallâh mübârek ravzañıñ âşâridır
Kim ḥaḳîḳat ehliniñ ol gülşen ü gülzâridır
- Ya'nî işbu 'aşkla bûs u ziyâret olunan
Âb-ı ğusl-ı hücreñi tenşîf eden süngâridır
- Cevher-i pâk ile şandâl-ı şerîf hem de buḥûr
Cümle şâyân-ı teberrük feyz ü luṭf-i Bârîdir
- Birisi de yâ Nebîyullâh derûn-ı Ka'benüñ
Kisve-i ḥîṭân olan pâk ü münevver çâridır
- 5 Ḥâşılı bunlar efendim ravzañ ile Ka'beniñ
Ümmetiñe bergüzâr-ı nâşirü'l-envâridır
- Yâ Ḥabîballâh şefâ'at çün cenâb-ı zü'l-kerem
Sen şefî' olduḳça her-bâr zenbleriñ Ğaffâr'ıdır
Zenbimiz hem 'aybımız bî-hadd u pâyândır emân
Setr ede zât-ı Ḥudâ kim 'ayblarıñ Settâr'ıdır
- İbtidâ dârında muḥtâc-ı şefâ'at *Fevzî*'dir
Çün cemî'-i müznibîniñ eşna' u bedkâridır

5

Na't-ı şerîf

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*
- 1 Cenâbındır bize Ḥaḳ'dan 'inâyet yâ Resûlallâh
[7] Anıñçün isteriz senden şefâ'at yâ Resûlallâh
- Bu Cum'a hem cemâ'at kâ'im oldu şer'-i pâkiñle
Bulup bünyâd-ı dîn-i ḥaḳ metânet yâ Resûlallâh

‘ Aceb mi bâb-ı cûduñdan [e]ger mevc olsa âminler
Kâpıñdan münkasımdır çün kerâmet yâ Resûlallâh

Eyâ şâhenşeh-i iklîm-i *mâ-evhâ*⁶ şahâbet kıl
Ki bulsun rûh-ı ümmet rûh u râhat yâ Resûlallâh

- 5 Bu kemter ümmetiñ *Fevzî* günehkârım diyor ammâ
Velâkin şer‘iñe eyler itâ‘at yâ Resûlallâh

6

- 1 *Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*
Hük-m-i şer‘-i Aḥmedîdir hük-m-i Kur‘ân-ı mübîn
Kıl kabûl tâ ola her-bâr Hâk umûruñda mu‘în

Ger ederseñ sünnet ü şer‘inden i‘râz dünyede
Âhiretde denilir işte budur şahş-ı mehîn
Gülşen-i şâdî-fezâ ancak şer‘i‘at bâğıdır
Şemm-i ezhâr ile dâ‘im şâd olur kalb-i hazîn

Cân u dilden kıl sebât anda eger ‘âkil iseñ
Etmesin birün seni ol bâğdan diyü la‘în

- 5 Muṭlakâ mîzân-ı Hâk’dır şer‘-i pâk -i Muṣṭafâ
Tâm u nokşân-ı umûr anıñla olur müstemîn

Ni‘met ‘uzemâ bilip şer‘-i şerîfî bî-mir‘â
Şûkr için eyle hemîşe secdeye vaz‘-ı cebîn

Etmeyenler ni‘met ‘uzemâlığın taṣdîk anıñ
Kavm-i şomdır kâffesi hep zındıķın ü mülhîdîn

- [8] Ey hevâdâr-ı cemâl-i Seyyidü’l-Kevneyn olan
İşrine git kim vişâliyle olasın kâm-bîn

V‘ey marîzü’l-kalb olan dârü ararsañ derdiñe
Saña Loḳmân dürr ü bider şübhesiz şer‘-i güzîn

- 10 İlticâ etmek dilerseñ bir penâhgâha eger
Kal‘a-i şer‘-i şerîfdır bî-ḥilâf hışn-ı metîn

Çünkü kânûn-ı İlâhîdir şer‘i‘at *Fevziyâ*
Ol sebebden oldu ol üss-i semavât ü zemin

⁶ “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.” Necm Sûresi/10

7

- 1 *Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün*
Benim sāyeñde ey şāh-ı risālet şād olur göñlüm
Bulup kayd-ı kudūrātdan rehā āzād olur göñlüm
- Serāy-ı dil egerçi hayliden vīrān idi ammā
Seniñ luṭfuñla ey dost Hudā-ābād olur göñlüm
- Hasūdān tīşe-i cevri-ı hasedle bī-huden yıkmış
Girü şimdi yeñiden yapılp bünyād olur göñlüm
- Fıraķıñ hāşılı leb-rīz etdi sāhe-i kalbim
Eyā kān-ı ‘adālet ba‘d-‘z-īn pūr-dād olur göñlüm
- 5 Seniñ ism-i şerīfiñle tevessül etmede mādām
Sürürından hayāt bulup yeni icād olur göñlüm
- Egerçi vādī-i nā-kāmīde hayretde idi dil
Umaram ki bugün āgāh olup irşād olur göñlüm
- Olup çün himmetiñ rehber kuluña yā ḥabīballāh
Murādı sevīne pā-bende-i mirşād olur göñlüm
- [9] Ümīdim maḥlaşım gibi fevz bulmaḫdadır *Fevzī*
Ḳarīben luṭf-ı Ḥaḳ ile feraḫ-mu‘tād olur göñlüm

8

- 1 *Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün*
Şübhesiz kânūn-ı Ḥaḳdır şer‘-i pāk-i Muştafā
Her kim i‘rāz eyler ise ḥasbunāllāh-i kefā
- Ey ‘azīzim her umūruñ şer‘e taṭbīḳ eyle kim
Bulasın ‘ömrüñde dā‘im rāḫat u zevḳ u şafā
- Görmedim ‘ālemde hīç düşmān-ı şer‘iñ rāḫatın
Mülk ü mālī tārūmārdır kendi dūçār-ı cefā
- Çün demişdik ümmetim Peyḡambere rüz-ı elest
Şimdi tut mīzān-ı şer‘ī eyleyip ‘ahde vefā
- 5 *Fevzī* müftī olduğundan şöyle iftā eylemiş
El-cevāb şer‘-i şerīfdır cümle emrāza şifā

Medîne-i münevverede hâdimü's-ser'î şerîf iken maḥkeme-i şer'iyye dīvārında beyt-i mükerrer-i âtiyi görüp bi'l-aḥz teberrüken bir vech-i âti bir terci'-i bend eylemiştir

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*
 1 Sezâdır ketb olunsa hükm-i âti 'arş-ı a'lâda
 Ki maḥbûldür bu hükmün hâkimi bil 'ind-i Mevlâda
 Muşaddaḳdır me'âlî meclis-i hükkâm-ı 'ulyâda
 Şaḳın zann etme kim bu bir taşavvur şaḥn-ı ḥülyâda
*Râzî-i şer'-i şerîf olmayanın dünyâda*⁷
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 2 Hakkı bâtıldan eder çünkü şer' at tefrîk
 Her sözünde verilir kendüye Hak'dan tevfiḳ
 [10] Bâtılı tekzîb eder hakkı hemîşe taḣdîk
 Hâşılı ḥâşşdır aña hükmde taḥkîk tedkîk
Râzî-i şer'-i şerîf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 3 Her ne hükm eyler ise şer'-i şerîf ol râzî
 Çünkü ḥayr heme müstaḳbel ü ḥal u mâzî
 Şer'-i tâb-nâkladır ol bu hükümde kâḍî
 El-ḥazer etme rücû' olma bu sözden kâḍî
Râzî-i şer'-i şerîf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 4 Kullara Hak'dan 'inâyet biliñiz şer'-i şerîf
 Herkese rāh-ı hidâyet biliñiz şer'-i şerîf
 'Âleme şavn u ḥimâyet biliñiz şer'-i şerîf
 Muṭlakā bâb-ı 'adâlet biliñiz şer'-i şerîf
Râzî-i şer'-i şerîf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 5 İttibâ' eyleyeni mevsal-ı her ni'met olur
 Def'-i zillet ederek mürîş-i her 'izzet olur
 Râfî'-i ḳadr u bahâ cālîb-i her rıf'at olur
 Eñ nihâyetde bilâ-şek sebep-i vuşlat olur
Râzî-i şer'-i şerîf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda
- 6 *Fevziyâ müftî iseñ şöylece kıl sen ifnâ*
 Böyle ifnâ edeniñ hîç olamaz ḳavli ḥaṭâ
 [11] Belki Hak'dan bulur elbette fuyûzât u 'aṭâ
 Cümle âyât ü eḥâdîş bunu söyler hattâ
Râzî-i şer'-i şerîf olmayanın dünyâda
Hâli pek müşkil olur maḥkeme-i kübrâda

⁷ Bu beyitten itibaren *Fei'lâtün Fei'lâtün Fei'lâtün Fe'ilün* kalıbı ile devam edilmiştir.

10

Medîne-i münevvere mevleviyetine ta' yîn olunduğda varmazdan evvel ravza-i muṭahharaya taḳdîm eylediği 'arz-ı hâldir

1 *Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün*
Ey hayât-ı ma'neviyyeyle olan Hayy-ı ḥabîr
V'ey ḥabîb-i ḥazret-i Yezdân-ı zû'l-iḥsân kadîr

'Arz olundu lâ-muḥâle ravza-i tâb-nâkıña
Kim edildi ḥidmet-i 'ulyâña ta' yîn bu ḥaḳîr

Çünkü her bir yevm-i eşnîn 'arz olunur ravzana
Ḥayr u şer aḥvâl-i ümmet cümle kıtmîr u neḳîr

Etdiler ya 'nî Medîne kâḏısı bu bendeñi
Yazdı ḥattâ emr-i sulṭân ile fermânın debîr

5 Gerçi lâzım etmek isti'fâ beyân-ı 'acizile
Lakin etdim i'timâd ben luṭfuña oldum cesîr

İşbu ni'met muḳteżâ-yı sebḳ-i taḳdîrdir baña
Yoḥsa ḥâşâ diyemem kim müsteḥaḳdır bu faḳîr

Ḥidmet-i 'ulyâña ḥesbân kimdir 'âlemde 'aceb
Olsa da derbângâhın çün heme şâh u vezîr

[12] Yâ 'aceb mi olsalar çârüb-keşân-ı âsitân
Bâb-ı ravzañda gelip bi'l-iftihâr mîr u âmir

Çünkü Cebrâ'îl ü Mikâ'îl gelip rûmâl olup
Bâzbân-ı ittifâḳ derler bu câ ni'me'l-maşîr

10 Her ki şer' ü sünnetiñle 'âmil olmuş dâ'imâ
Yâverî-i ḥazret-i Bârî aña olmuş zahîr

Her ki şer' ü sünnet-i pâkiñden i'râz eylemiş
Ḥaybet 'uẓemâya dūḳâr olarak olmuş ḥasîr

Zînet-i şer'-i güzîniñle müzeyyen olanıñ
*Küllü anin fâyiḥun fî-rev'ihî miskun 'abîr*⁸

Sünnet-i zehrâ-yı pâkiñle münevver olanın
*Küllü ḥînin lâyiḥun fî-ḳalbihi bedrun münîr*⁹

⁸ Her an O'dan misk ve abir kokusu eser.

⁹ Her an kalbinde aydınlatıcı bir dolunay parlak.

Şad hezārān ḥamd u şükr olsun cenāb-i Rabbime
*İnnehu a 'ḫā murādī zalike 'l-faḍli 'l-kebir*¹⁰

Şad şalāt u şad selām olsun saña her şubḥ u şām
*İzā 'tā lutfun 'aẓīmun minke li 'l-ḳalbi 'l-kesir*¹¹

15 Yā Resūlallāh lutfen ḳıl i 'āne 'ācize
Tā mufavvaḳ eylesin her ḥālde ol Rabb-i naşir

Çün buyursuñ nīm-nigāḥ merḥamet bir ferdesin
Şübhesiz olur yesir 'ālemde her emr-i 'asir

Sen i 'āne etmemekle Ḥaḳ muvaffaḳ ḳılmasa
Muṭlaḳ olur kemteriñ ma 'yūb u her ḳarī nekir

Yā ḥabiballāh daḫīlek bābıña etdim penāḥ
Bu dil-i şikestemi sen eyle lutfuñla cebir

[13] Hem de ḳıl ḥünkārımız Ġāzī Ḥamīd Ḥān'a nigāḥ
Tā ki gelsin bābına her ānda bir peyk-i beşir

20 Çün cenābıñ mü' mine tebşir-i büşrā eyleyip
Ba 's olunduḳ düşmenāne olmağa dā 'im nezir

Ey şeh-i şāḥān-ı kevneyn eyle tezyid-i 'aṭā
Tā ki bulsun ümmetiñ *Fevzī* dehā feyz-i keşir

11

1 *Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün*
Seniñ bābıñ bize bāb-ı rehādır yā Ḥabīballāḥ
Türābı māye-i ḳadr u bahādır yā Ḥabīballāḥ

Günāḥkārān-ı ümmet āyes olmaz bāb-ı lutfiñda
Ki her bir lutf-ı pākiñ müzdhādır yā Ḥabīballāḥ

Ne mümkün ḳaleme ta 'dād-ı ḥüsn evşāfıñı zīrā
Ḥişāl-i ḥübteriñ bī-intihādır yā Ḥabīballāḥ

N'olur mir'āt-i rü'yāda cemāliñ görse dū-didem
Seni görmek derūnda müştēhādır yā Ḥabīballāḥ

5 'Aceb mi āteş-i 'aşḳıñla sūzeş olsa ḳalbinde
Yanan şevḳiñle çün ehl-i fenādır yā Ḥabīballāḥ

¹⁰ O bana muradımı verdi, bu büyük lütüftür.

¹¹ Kırık kalbe senden büyük bir lütuf geldiğinde.

Şefâ' at çün diger dergâha gitmez ümmetiñ *Fevzî*
Seniñ dergâh-ı pâkiñ müntehâdır yâ Hâbiballâh

12

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
1 Gitdi idbâr yâ Hâbiballâh gelip iqbâl-i tām
Sāye-i luṭfuñda ḥāşıl oldu dil-ḥ'âh u murād

Fevzî'ye çünki teşāḥḥüb eylediñ dünyâda sen
Hem şefî'î ol eyâ şâh-ı rûsul rûz-ı kıyām

13

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
1 Merḥamet kıl tut elim ey dest-gîr-i bî-kesân
[14] Çün elin tutdukların hep buldu ḥayrât-ı ḥisân

Destiñe mevdû' mejeng-i kenz-i elṭâf-ı Hudâ
Sensin ey şâh-ı risâlet 'âleme iḥsân-resâ

Şemme-i bûy-ı Medîneñ tâzeler bâğ-ı dili
Şanki rûz u şeb yağar berkine bārân-ı nîsân

Ḳadriñi dâreynde 'âlî kıldı Yezdân-ı Kerîm
Bilmeseler de ne ğam anı ğurûh-ı nâ-kesân

5 Maḳşad-ı *Fevzî* hemân iḥsânıñı etmek niyâz
Yoḥsa medḥinden seniñ 'âciz heme kilik ü lisan

14

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
1 Benim sen bâ'îş-i her ni'metimsiñ yâ Resûlallâh
Dü-'âlemde şefî'-i töhmetimsiñ yâ Resûlallâh

Ne deñli mücrim olsam da ümîd kaç' eylemez senden
Efendimsiñ seniyyü'l-himmetimsiñ yâ Resûlallâh

Hemîşe mazḥar-ı iḥsânıñ olmaqlıḳdayım zîrâ
Velîyü'-n-ni'met-i bî-minnetimsiñ yâ Resûlallâh

Seniñ ben sāye-i bâl-ı hümay-ı luṭfuña girdim
Anıñçün mûriş-i her devletimsiñ yâ Resûlallâh

5 Dil-i *Fevzî* sürür-cüyândır senden efendim kim
Şefî'im kâşif-i her ğummetimsiñ yâ Resûlallâh

15

- 1 *Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün*
Cihānda her işim maḥz-ı günāhdır yâ Resûlallāh
Sevād-ı 'aybla rûyum siyāhdır yâ Resûlallāh
- Zünūbumdan o rütbe kâbil-i sūzeş ki bu cismim
Serī'an yanmada mişl-i giyāhdır yâ Resûlallāh
- [15] Benim çārem nedir ey çāre-sāz-ı cümle-i 'ālem
Ki endūhumla dil pür āh u vāhdır yâ Resûlallāh
- Eger dāreynde olmazsañ müderris ben siyekhāre
Emān feryād ḥālim pür tebāhdır yâ Resûlallāh
- 5 Egerçi rû-siyāhım keşret-i cürm ü günāhımdam
Velî gönlüm benim pür intibāhdır yâ Resûlallāh
- Efendim çünkü maḥbūlu'ş-şefā'atsın dü-'ālemde
Benim āzādlığım bī-iştibāhdır yâ Resûlallāh
- Münevver oldu ser-tā-pā cihān nūr-ı zuhūruñla
O yüzden ḳalb-i mü'min hemçü māhdır yâ Resûlallāh
- Nihāyetdir dü-'ālem *Fevzî* muhtāc-ı şefā'atdır
K'o bī-çāre günehle kec külāhdır yâ Resûlallāh

16

Yirmi sekiz harfleriñ kâfiyeleri üzre na't-ı şerīf-i müseddesdir¹²

- 1 *Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün*
Eyā sulṭān-ı kevneyn dergehiñdir cennetu'l-me'vā
Ḥaḳīkat sāye-i luṭfuñ imiş ol sāye-i tūbā
Zülāl-i ḥubbuñ oldu Hızr u İlyās'a ḥayāt-baḥşā
Vücūdu hep cenābıñ sāyesinde buldu her eşyā
Ḥayāta kıldı bā'is çünkü zātıñ Ḥazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönlümü ihyā
- 2 Kudūmuñçün güşāde āsümānda kāffe-i ebvāb
Maḳām-ı Kābe kavseyndir seniñçün minber u mihrāb
- [16] Cemāl-i enveriñden muktebesdir pertev-i mehtāb
Hem oldu ḳurş-ı ḥurşīd şu'le-i ḥubbuñ ile pür-tāb
Ḥayāta kıldı bā'is çünkü zātıñ Ḥazret-i Mevlā
İnāyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönlümü ihyā

¹² Bk. Baybara, Neriman. (2007), Kureyşî-zāde Mehmet Fevzî Efendi Hayatı ve Eserleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 152-157.

- 3 O zât-ı hâlik-i bî-çün cenâb-ı kâdiyu'l-hacât
Seniñ taşdîkiñe inzâl buyurdu muhkem-i âyât
Ki tâ i' lân-ı diniñçün deñilsin 'âleme râyât
Saña maḥşûş efendim ḥâşılı her eşref-i ḥâlât
Ḥayâta kıldı bâ'is çünki zâtıñ Ḥazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönölümü ihyâ
- 4 Dür-i yektâ-yı baḥr-i 'ilmsin bî-sâni vü şâliş
Ki sensin dāniş u fazl-ı fuḥûle muṭlaḳâ bâ'is
Ne mümkün 'âlim-i 'âlem ḥuzûruñda ola bâḥiş
Nihâyet cümle mevcûdât seniñ sâyeñdedir mâkiş
Ḥayâta kıldı bâ'is çünki zâtıñ Ḥazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönölümü ihyâ
- 5 Kuluñdur cümle ümmetden ziyâde luṭfuña muḥtâc
Hezârân ni'mete nâ'il buyursuñ yine dîdem ac
Çü baḥr-i cûdıña nisbet eḳalldır ebḥur u emvâc
Emân kılma şefâ'at defterinden bendeñi iḥrâc
Ḥayâta kıldı bâ'is çünki zâtıñ Ḥazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönölümü ihyâ
- 6 Şalât u hem selâmiñdir sa'âdet bâbına miftâḥ
[17] Hiç olmaz eyleyen terk-i şalât dâreynde iflâḥ
Şalât üzre anıñçün nefsime etmekdeyim ilḥâḥ
Cenâbıñda dil-i nâ-şadımı luṭfuñla kıl efrâḥ
Ḥayâta kıldı bâ'is çünki zâtıñ Ḥazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönölümü ihyâ
- 7 Ten-i füccâr ile nemş iltihâb u tâbiş-i dūzaḥ
Hemîn iḥrâk-ı mücrimmiş hemîşe ḥ'âhiş-i dūzaḥ
Dem-â-dem nām-ı müznibmiş şadâ vü nâliş-i dūzaḥ
Velâkin ḥasretinden ehven imiş âteş-i dūzaḥ
Ḥayâta kıldı bâ'is çünki zâtıñ Ḥazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönölümü ihyâ
- 8 Uyup nefse günâh-ı şad-hezâr etdim emân feryâd
Şefâ'atle eger kılmaz iseñ ben mücrimi dil-şad
'Azâb-ı kabr u dūzaḥ ḥâlimi ger eylese berbâd
Terahḥum kıl ricâ eyle ki kılsın Ḥaḳ beni âzâd
Ḥayâta kıldı bâ'is çünki zâtıñ Ḥazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönölümü ihyâ
- 9 Sen ol şâh-ı dü-'âlemsin ki ḥükmüñ herkese nâfiz
Degil sâde bu 'abd-i nâ-tüvân u bî-kese nâfiz
Ne ğam ger olmasa ba'zı aḥass u nâ-kese¹³ nâfiz
Çün oldu bî-tereddüt her ecell ü enfese nâfiz

¹³ Metinde “nâ-kese vü nâfiz” olarak yazılmıştır.

- [18]
- 10 *Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ*
- 11 Efendimsin benim nāmım şefâ'at defterine yaz
Ki her dem murğ-i meylim evc-i 'ısyānda ider pervāz
Birin itmām edince eylerim diger günāh āgāz
Kuluñdur çünki dünyāda hemān bir mücrim-i serbāz
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ*
- 12 Ricā-yı 'ācizānem dergehiñde olmasın ma'kūs
Olup sāyeñde mes'ūd her günüm hiç olmasın menhūs
Çerāğ-ı 'aşq u hubbum sönmesin mānende-i fānūs
Şefâ'at yâ Habīballāh ki göñlüm kalmasın me'yūs
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ*
- 13 Derūnum nā-pezīr-i pendlikde şan katı bir taş
Ki çeşmimden nedāmetle çekīde olmuyor hiç yaş
Recā kıl görmesin¹⁴ ey dost Settār zenb u 'aybım fāş
Fedā olsun saña ey cān-ı cānān her revān u baş
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
- [19] *İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ*
- 14 Şuñā bünyān-ı taşdīkim benim pek emten u merşūs
Ki 'uzmā-yı şefâ'at rüz-ı maḥşerde saña maḥşūs
Kılındı naşş-ı Kur'ānla qabūl-ı maḥlabıñ manşūs
Emān dūzahda hayyāt kılmasın memşūs
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ*
- 15 Emān ey fahr-ı 'ālem v'ey habīb-i hazret-i Feyyāz
N'ola nūr-ı mübeyyen ravzañ etse kabrime imāz
Ki tā nār-ı firākıñ kılmasa bu bendeñi irmāz
Efendim dest-gīr-i mücrimānsın kıl beni inhāz
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ*

¹⁴ Metinde كوكسون olarak yazılmıştır.

- 16 Benim levh-i fu'adım nokta-i ğaflet ile menkût
Süveydâ-yı derûnum haţt-ı 'işyânât ile mahtût
Velâkin habl-i ümmîdim der-i ihsânîna merbût
Çü kıldıñ sen şefâ'at sofrasın mücrimlere mebsût
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ
- 17 Şefâ'atle beni kıldıkda ey 'âlî-himem mahzûz
Bu luţfuñdan teşekkürle olur cümle ümem mahzûz
Bizi mādām ki kıldıñ va'dile yâ ze'l-kerem mahzûz
Anı incâzla kıl luţf edip yevme'l-nedem mahzûz
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
[20] *İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ*
- 18 Uşul-ı zulmet-i küfrü olup şimşirle kâmi'
Yakıp fânûs-ı tevhîdi cihânı eylediñ lâmi'
Cemî'-i kavlı u fi'liñ oldu bî-şek 'âleme nâfi'
Emân ol eyleyip şefkat bu mücrim ümmete şâfi'
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ
- 19 Dirîğâ şun' u fi'l-i ma'siyetden olmadım fâriğ
Şebân-rûz irtikâb-ı makbahatden olmadım fâriğ
'Amelsiz halka pend u mev'izatdan olmadım fâriğ
Yine dergâha 'arz-ı ma'zeretden olmadım fâriğ
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ
- 20 Şu günden tâ beni halk eyledi Hâk beyn-i nûn u kâf
En aşgar cürm ü 'isyânım olur mânend-i küh-ı Kâf
Baña eylerse eyler ol şefâ'at bahrı pâk u şâf
Emân ey nûr-ı 'âlem kıl derûn-ı türemi şeffâf
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ
- 21 Eyâ dost-ı Hudâ olmuş saña cümle cihân 'aşık
Bu mevcûdât-ı dünyâdan diger ehl-i cinân 'aşık
[21] Gül-i vaşlıñ kılıp ârzü eder âh u figân 'aşık
Günâhkârsam dahî göñlüm yine oldu inan 'aşık
Hayâta kıldı bâ 'iş çünki zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ göñlümü ihyâ
- 22 Cenâbıñdır şeh-i encüm sipâh-ı kişver-i *levlâk*¹⁵
Ki hâk-i na'liñ oldu kuhl-i pâk-i dîde-i eflâk
Selâmıñçün şeb-i mi'râc[da] şaf-beste idi emlâk
Huşuşâ oldu Cebrâ'ıl deriñde bende-i çâlâk

¹⁵ “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” mealindeki kudsî hadis. (Yılmaz, 1992: 113)

*Hayâta kıldı bâ 'iş çünkü zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*

- 23 Olunduñ 'ayn-ı rahmet olmak üzere 'âleme irsâl
Ki kıldıñ haylî noqşânâtı teşrîfîñ ile ikmâl
Niçe 'uşşâkı kıldı da 'vetiñ ma 'şukına işâl
Anıñcün olduñ ey dost-ı Hudâ şâyeste-i ibcâl
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünkü zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 24 'Utârid tırs-ı eflâka medîhan kılmada terkîm
Gül ü bülbül gülistânda kaşîdeñ itmede tanzîm
Cenâbıñla olundu çünkü her noqşânâ tetmîm
Kıldı yümni teşrîfîñ 'umûm-ı 'âleme ta'mîm
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünkü zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 25 Eyâ şâh-ı dü-'âlem v'ey habîb-i Hazret-i Yezdân
[22] Saña ümmet verilmişdir 'umûmen cinn ile insân
Aña bürhân için inzâl olundu âyet-i Qur'an
Şefâ'atle emân kırtar beni kim yakmaya nîrân
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünkü zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 26 Gelir gülzâr-ı ravzañdan dimâğ-ı 'aşka hoş-bü
Ki zâten hü-y-ı cismiñden alınmış her gül ü şebbü
Şalât itse sezâdır rûhuña cismimdeki her mü
Seniñ sâyeñde oldu çünkü gönülüm nûr ile memlû
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünkü zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 27 Kemîne bendeñim dergâha geldim yâ Resûlallâh
Günâh-ı bî-şumâr etdim yañıldım yâ Resûlallâh
Şefî'u'l-müznibînsin ben de bildim yâ Resûlallâh
Anıñcün 'arz-ı hâlim saña kıldım yâ Resûlallâh
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünkü zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*
- 28 Niyâz-menddir deriñden bevnî her ân ümmetiñ *Fevzî*
Ki sâyeñde hemîşe ola şādân ümmetiñ *Fevzî*
Ve hem lâyıķ mıdır kim ola sūzân ümmetiñ *Fevzî*
Şefâ'at kıl ki bulsun 'afv u gufrân ümmetiñ *Fevzî*
*Hayâta kıldı bâ 'iş çünkü zâtıñ Hazret-i Mevlâ
İnâyet kıl ki etsin cām-ı 'aşkıñ gönülümü ihyâ*

[23]

17

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

1 Dergeh-i pâkiña geldim yâ Resûlallâh meded
Eyle hâl-i pür-melâlîme teraḥḥum kıl meded

Zât-ı pāk-i ekremiñdir bâ ‘ış-i baş-ı zemîn
Hem seniñçün tırdurur Ḥaḳ âsimânı bî-‘amd

‘Ömrüm içre eyleyip nefis ü hevâya ittibâ‘
Şad dirîğ kim işledim cürm ü günâh-ı bî-‘aded

Cüy-ı gönüm süy-ı pâkiñe revân olmak diler
Ancaḳ işbu seng-i cürmüm pîşine olmakda sed

5 Gerçi bir mücrim günâhkârsam da lakin şübhesiz
Mü’minim ber-vefḳ-i emr-i *ḳul huvallâhu aḥad*¹⁶

Sen yine luṭf eyleyip eyle şefâ‘at bendeñe
Çünki evsa‘dır efendim raḥmet-i Rabb-i Şamed

Ümmetiñ *Fevzî* za‘îf u bî-şekîbdir el-emân
Semtine hîç gelmesin dâreynde bir ḥüzn ü kebed

18

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

1 Yâ Resûlallâh ‘aybem şad hezâr
Tâ şudem ez-ḥâk-i pâyet şermsâr
Tu be-baḥş in ümmetet-râ iftiḥâr
Bâ-şefâ‘at gerd nî yevmu’l-firâr
Men be-cüyem k’ez Ḥudâ-yı Kirdkâr
*Ber-revānet bād şalât-ı bî-şumâr*¹⁷

2 Çün tu hestî bâ ‘ış-i cümle vücūd
Âmedî der-in cihân bâ-nef‘ u sūd
[24] Dâ’imâ bûdî be-mâ iḥsân nümūd
Ez-berây-ı ân şude vâcib dürūd
Men be-cüyem k’ez Ḥudâ-yı Kirdkâr
*Ber-revānet bād şalât-ı bî-şumâr*¹⁸

3 Çünki geştî ḳurb-ı Yezdân-râ eḥaḳ
Maḥz-ı nî‘met kerdeet Rabbü’l-felaḳ

¹⁶ De ki: “O, Allah’tır, bir tektir.” İhlâs Sûresi/1

¹⁷ Yâ Resulallâh! Yüz bin kusurum var. Senin hâk-i pâkinde utangaç bir hâldeyim. Sen ümmetine iftiḥâr bahşet. Kaçışın olmadığı günde şefaât eyle. Ben Allâh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

¹⁸ Bütün varlıkların yaratılış sebebisin. Bu dünyaya fayda ve güzellikle geldin. Bize daima ihsanla göründün. O’nun için salat ve selam vaciptir. Ben Allâh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

‘Ayn-ı rahmet âmedî ber-cümle hıalâk
Münkirânet şud ‘iķāb-rā müsteħāk
Men be-cüyem k’ez Hudāy-ı Kirdkār
*Ber-revānet bād şalāt-ı bī-şumār*¹⁹

- 4 Men turā ey nūr-ı ‘ālem ‘āşıkam
Līk her ehl-i güneh-rā sâbıkam
Ger günāhkārem velākin şādıkam
Bā-heme ehl-i niyāz-rā lāhıkam
Men be-cüyem k’ez Hudāy-ı Kirdkār
*Ber-revānet bād şalāt-ı bī-şumār*²⁰
- 5 *Fevziyem h’āhende-i fevzem emān*
Çun kuned ğam kıadd-i men hemçun kemān
İlticā kerdem be-tū nāle-künān
Kun terahhum ey şefî‘-i mücrimān
Men be-cüyem k’ez Hudāy-ı Kirdkār
*Ber-revānet bād şalāt-ı bī-şumār*²¹

19

- Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün*
1 Saña elḥamdulillāh ümmet oldum yā Resūlallāh
[25] Anıñçün nā’il-i şad ni’met oldum yā Resūlallāh
- Hemīşe vām-ı gerdāndır baña taḥdiş-i iḥsānıñ
Ki ben sāyeñde şāhib-devlet oldum yā Resūlallāh
Şefâ’atkārlıġıñ kıılmaķdasın icrā bize her dem
Ki tā āzāde-i her kürbet oldum yā Resūlallāh
- Edip ben ḥürmet-i pākiñle bir bühtāndan istiḥlāş
‘Aķibinde beriyyü’l-zimmet oldum yā Resūlallāh
- 5 Ğulām-ı deriñe ‘ulyāñ olup *Fevzî* gibi ben de
Bilā-reyb sezāy-ı cennet oldum yā Resūlallāh

20

- Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün*
1 Eyā şāh-ı rūsul dergāha geldim kıl baña iḥsān
Şefâ’at sâ’iliyem eyle luṭfuñla beni şādān

¹⁹ Cenâb-ı Hakk’ın yakınlıġına en layık olan sensin. Feleklerin Rabbi, bütün nimetleri sana verdi. Bütün yaratılmışlar üzerine rahmet pınarı olarak geldin. Seni inkâr edenler azaba müstahak oldu. Ben Allāh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

²⁰ Ey nur-ı âlem! Her ne kadar (günahımla) bütün ehl-i günahı geçmişsem de ben sana aşığım. Gerçi günahkârsam da sana sâdikım ve niyaz ehlinin tamamıyla beraberim. Ben Allāh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

²¹ *Fevzî*yim, o fevzden eman istiyorum. Çünkü gam boynumu bir keman gibi büktü. İneyerek sana iltica ediyorum. Günahkârların şefaatchisi bana merhamet et. Ben Allāh Teâlâ’dan kerem bekliyorum. Senin rûhuna sayısız salat ve selam olsun.

Hırās-ı âteş-i duzâhla lerzândır benim gönlüm
Tesellî bahş olup eyle dil-i nālânımı handân

Sipîhr-i dilde hatt-ı istivâda mihr-i taşdîkim
Ki her ân ‘âlem-i cân u ten üzre olmada rahşân

Nihâyet şöyle îmân u yakînim var ki kalbimde
Hezârân mekrle ifsâda kâdir olmuyor şeytân

5 Velâkin zâhiren cürm ü kuşûrum çok günehkârem
Anı da sen ricâ kılsañ bağışlar Hâzret-i Mennân

Ža’îfem nâ-tüvânem ‘âcizem min-küllî vech ben
Günâhımçün eger iħrâk iderse neyleyim nîrân

Emân ey fahr-ı ‘âlem nâzenîn-i Hâzret-i Mevlâ
Müderris ol şefâ‘at kıl ki nâra olmayam süzân

[26] Seni mādām kim Hâk rahmete’l-halk göndermiş
Bu kemker ümmetiñ *Fevzî*’yi kılma ye’sle giryân

21

1 *Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün*
Benim deryâ-yı cürmüm bî-kenârdır yâ Resûlallâh
Anıñçün zevrağ-ı dil mevc-h’ârdır yâ Resûlallâh

Dü-‘âlemde şefâ‘at eylemezseñ ben günehkâre
Benim dâreynde her kârım hasârdır yâ Resûlallâh

Zelâl-i rahm u şefkatle söğündür âteş-i hüznüm
Ki kalb yanıp yakılmağda çü nârdır yâ Resûlallâh

N’olur nûr-ı zuhûr gele derûnum eyleseñ rahşân
Ki ez-haylî derûnum tîre-dârdır yâ Resûlallâh

5 Kuluñ *Fevzî* günehkârsam da olmam nâ-ümîd zîrâ
Senûñ ihsân u cûduñ bî-şumârdır yâ Resûlallâh

22

1 *Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün*
İmāmü’l-enbiyâsın sen daħilek yâ Resûlallâh
Himāmü’l-eşfiyâsın sen daħilek yâ Resûlallâh

Haṭīb-i minber-i *levlâke levlâk*²² zât-ı pâkiñdir
Habīb-i kibriyâsın sen daħilek yâ Resûlallâh

²² “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” mealindeki kudsî hadis. (Yılmaz, 1992: 113)

Cenâb-ı pâkiñe sultân-ı kevneyn dendi dâreynde
Ki maḥbûb-ı Ḥudâsın sen daḥilek yâ Resûlallâh

Heme envâr-ı ‘âlem muḳtebesdir nûr-ı cebheñden
Meh-i burc-ı ‘alâsın sen daḥilek yâ Resûlallâh

- 5 Hemîşe ümmetiñ *Fevzî* ‘inâyet-cüy-ı bâbıñdır
Aşıl şâhib-‘atâsın sen daḥilek yâ Resûlallâh

23

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

- 1 Cevher-i kân-ı risâlet sensin ey dost-ı Ḥudâ
[27] Ol sebebdan nâm-ı pâkiñdir Muḥammed Muştafâ

Şâh-ı iḳlîm-i şefâ‘at sensin ey kân-ı kerem
Ol cihetden dergehiñdir ‘âlemîne mültecâ

Vâkıf olduñ *üdnü minnî*²³ bezminiñ esrârına
Şol zamân kim oldu zâtıñ şâ‘id-i fevḳa‘l-‘ulâ

Bu namâz ve bu niyâz ve ‘iyd u cum‘a cümlesi
Hep seniñ sâyeñde farzdır mü‘minîne bî-riyâ

- 5 Bir kemîne ümmetiñdir bu *Muḥammed Fevzî* çün
Olmasun rüsvây-ı ‘âlem cürm ile rûz-ı ceza

24

Elli sekiz senesi Mekke-i Mükerrreme’ye gidip ḥuzûr-ı Ka‘be-i Mu‘azzamada evvelâ ‘Arabî tefsîr-i şerîf ve ba‘dehu ‘Arabî ‘ibâreyî Türkçe taḳrîr ederek tadrîs eylediği sene Ḥacc-ı Ekber olduğu meşellü seksen altı senesi Medîne-i Münevvere mevlevîyyetiyle li-eclî el-ḥaccî’s-şerîf Mekke-i Mükerrreme’ye gitdiğinde daḥı Ḥacc-ı Ekber mutesâdif olduğu cihetle söylediği gâzel teberrûken bu maḳâma derc olunmuştur

Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün

- 1 Müjde eyler yümn ü feyz-i âfiyi bu sâl ḥâl
Çünkü Ḥacc-ı Cum‘a ya‘nî Ḥacc-ı Ekberdir bu sâl

Bil ki ol gün vaḳfede lebbeyk lebbeyk dense ger
Der cevâbında daḥı lebbeyk Ḥudây-ı Zü‘l-celâl

İşte yetmiş ḥacc şevâbı bundadır bî-irtibâb
Cümle ḥaccâc eylesin bâ-kaḥl-ı büşrâ iktiḥâl

Âh ne devlet ne sa‘âdet Ḥacc-ı Ekber eylemek
Herkese kılsın müyesser ol Cenâb-ı Zü‘l-nevâl

²³ Bana yaklaş.

- 5 Hâl-i vakfe her sene dîvân-ı Hakk'a tırmadır
[28] Sen de ol dîvânda tır gel eyle terk-i ibtihâl
- Vakfegâh-ı meş'ar-ı pāk ile bāb-ı Ka'be'de
Müstecābdır her du'ā eyle murādâtın su'āl
- Ol makāmāt-ı mübārekde niyāz et şıdqla
Tā ki def' etsin belā yāyı Cenāb-ı len-yezāl
- Nuşret ü te'yîd-i Mevlā-yı ğayūr eyler zuhūr
Düşmânına ğālib olsun ceyş-i İslām bî-kıtāl
- Beyt-i Hakk'da her-cāyî mihmân-ı Hakk'dır zîrā kim
Kad atānî el-ḥaccu vefda²⁴ der Cenāb-ı bî-mişāl
- 10 Sen sa'îd mi yā şakî misin edersin iştibāh
'Aşk u şevk-i Ka'be oldu ḥüsn-i encāmına dāl
- Zāhiri nūr-ı siyāh u bātını nūr-ı İlāh
Ka'betullāhdır ki olmuş nazregāh-ı bî-zevāl
- Çeşm-i kalbiñ ger güşāde olsa da etsin nigāh
Hep melā'ik rûz u şeb nāzil olur bā-feth-i bāl
- İttifāk üzre aşıl efḍāl 'ibādet Mekke'de
'Umredir hem Ka'be'yi etmek tavāf rûz u leyāl
- Bir de İbrāhîm makāmın kıl muşallî ittiḥāz
Naşş-ı Kur'an üzre zîrā ol makāmdır 'āl-i 'āl
- 15 Eyle nûş hem kevşer-āsā āb-ı zemzemden alıp
Çün şifâdır ola her bir derd u emrâzın mezāl
- Hakkına dinse sezâdır *lezzetu li's-şāribîn*²⁵
Kalmaz aşlā teşnelikden ḥācet-i şurb-ı zelāl
- [29] Ba'dezā el-ḥac varıp da ravza-i Peyğambere
'Aşk ile de eş-şalātu ve's-selām bi'l-ibtihāl
- Dikkat et lākin kemāl-i ihtirām etmeklige
Çünkü eyler terk-i ḥürmet celb-i zill u ibtizāl
- Bārekallāh *Fevziyā* ni'me't-teşādüf bu sene
Şühesiz ḥakkında işbu Hacc-ı Ekber ḥayr-ı fāl

²⁴ Gurup hâlinde hacca gidenler bize geldiler.

²⁵ "...İçenlere lezzet veren kadehler..." Saffat Sûresi/46

Mevlid-i şerîf okutmak ve Hacc-ı Ekber etmek ve Medîne-i Münevvere'ye varıp Hâzret-i Sultânü'l-enbiyâyı ziyâret eylemek cümlesi muṭlaḳâ Cenâb-ı Hâḳḳ'ın tevḳîḳât-ı şamedâniyyesiyle ḥâşıl olur. Ni'me 'uzmâdan bulunduḡu cihetle tevḳîḳ-i Hâḳ'da söylediḡi ḡazel teyemmünen bu maḳâma yazılması tensîb olunmuştur

1 *Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilün*
Şübhesiz rehber-i şeh-râh-ı selâmet tevḳîḳ
Her ḥatardan eder insânı şıyânet tevḳîḳ

Ne büyük devlet ü ni'metdir olursa kişiye
Cânib-i Hâzret-i Yezdân'dan 'inâyet tevḳîḳ

Öyle bir mürşid-i a'zamdır o kim 'âlemde
Sâlikâne eder ihsân-ı kerâmet tevḳîḳ

Telh-kâm olmadı dünyâda muvaffaḳ zâtlar
Çünkü her bâr eder irâş-ı ḥalâvet tevḳîḳ

5 Kuvvet u miknet-i şâhân olamaz tevḳîḳsiz
Çün verir şevket-i sultâna metânet tevḳîḳ

[30] Her ḡazâda nuşarât ile fütûḥât hazır
Ger ederse saña te'yîd u i'ânet tevḳîḳ

Her ki tevḳîḳden 'ârî odur aḥmak muṭlaḳ
Anca baḥşende-i her 'aḳl u dirâyet tevḳîḳ

Dâ'imâ züll ü ḥaḳâret görür ehl-i ḥızlân
Verir aşḥâbına bil şân u şerâfet tevḳîḳ

Ol ki tevḳîḳe refîḳdir bulur 'âlemde zafer
Çünkü eyler aña her kârda şaḥâbet tevḳîḳ

10 Şer'-i pâkinden eden i'râz olurmuş gümrâh
Ehl-i şer'e eder elbette hidâyet tevḳîḳ

Hâl u ḳaluñla de Allâhü veliyyü't-tevḳîḳ
Tâ ki olsun saña hercâide râyet tevḳîḳ

Sû-i maḳşûda ararsañ seni irşâd edeni
Seni ol sûye eder *Fevzî* delâlet tevḳîḳ

El ḥamdu lillâhi 'alâ't-tamâm ve's-şalâtu ve's-selâmu 'alâ ḥabîbihi ve resûlihi ve nebiyyihi seyyidü'l-enâm ve 'alâ âlihi ve aşḥâbihi'l-kirâm. Allâhumme ekrimnâ bi-icâbeti da'vâtinâ ve ḳadâ'i ḥacâtinâ ve a'tâ'i murâdâtinâ ve maḳşûdâtinâ ve maḡfireti zunûbinâ ve setere 'uyûbinâ rahmeten ve luṭfen ve faḍlen

ve keremen minke bi-ğürmeti mevlidi habîbike'l-kerîm ve bi-yümni mevrûdi resûlike'l-halîm. Yâ Karîb ve yâ Mucîb ve yâ Semî' ve yâ Başîr ve yâ Habîr ve yâ 'Alîm.

Âmin Âmin Âmin

Kaynakça

- Ak, Murat (2014). Na'tlerin Tasavvufî Temelleri ve Na't Mecmuaları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Andı, Mehmet Fatih (2019). Şiirin Ufku: Hz. Peygamber'i Şiirle Sevmek, Ketebe Yay., İstanbul.
- Aşık, Nazan (2013). Edirne Müftüsü Mehmed Fevzi Efendi'nin İcmâlü'l-Kelâm Adlı Mevlidi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 6, S 26, s. 77-91.
- Baybara, Neriman (2007). Kureyşî-zâde Mehmed Fevzî Efendi Hayatı ve Eserleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Boran, Uğur (2016). Sözlükçülük Geleneğimize Umumi Bir Bakış ve Edirne Müftüsü Fevzi Efendi'nin Arapça-Türkçe Manzum Sözlüğü: Tuhfe-i Fevzî" *Şarkiyat Mecmuası*, S 28, s. 73-154.
- Çetişli, İsmail (2012). Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011), Akçağ Yay., Ankara.
- Erdoğan, Mehtap (2010). "Mehmed Fevzi Efendi'nin Kevâ'ib-i Şi'r ü İnşâ Adlı Eseri ve Bu Eserindeki Şarkıları", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 3, S 5, s. 86-145.
- _____ (2014). "Fevzî, Mehmed", *TEİS*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fevzi-mehmed-mdbir> [Erişim Tarihi: 25.05.2020]
- Göz, Kemal (2014). "Denizlili Mehmed Fevzî Efendi'nin "Hadâik-i Hamîdiyye Nâm Ahlâk Risalesi" Çerçevesinde Ahlâkî Erdemler", *Turkish Studies*, 9/2 Winter, s. 713-725.
- İnal, İbnulemin Mahmut Kemal (1999). Son Asır Türk Şairleri, C 1, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Kaplan, Mahmut (2010). Klasik Türk Şiirinde Hz. Muhammed, Etkileşim Yay., İstanbul.
- Kuzubaş, Muhammed (2007). "Muhammed Fevzî'nin Miftahu'n-Necât Adlı Eseri (Kaside-i Bürde Tahmis ve Şerhi)", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 1/1, s. 156-192.
- Mehmed Fevzî Efendi (t.y). *Hediyye-i Fevzî*, y.y.
- Parlatır, İsmail (2016). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Şener, H. İbrahim (1986). "Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmuaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 3.
- Tanyıldız, Ahmet (2018). Süleyman Nahîfî-Na't ve Mi'r'aciye Mecmûası, KTB e-kitap, Ankara.
- _____; Büküm, Mehmet (2020). Mir'ât-i Muhammedî: Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri, DBY Yay., İstanbul.
- Türkoğlu, Serkan (2013). "Mehmed Fevzi Efendi ve Kudisyyü's-sirâc fî Nazmi'l-mi'râc Adlı Eseri" *Turkish Studies*, 8/13 Fall, s. 1617-1644.

- Uzun, Mehmed (1996). *Dinî Edebiyatımızın Son Temsilcilerinden Mehmed Fevzî Efendi ve Dinî Mesnevileri*, Marifet Yay., İstanbul.
- _____ (1995). “Fevzî Efendi” *DİA*, C 12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2007). “Mevlid Edebiyatında Önemli Bir Son Devir Şâiri: Mehmed Fevzi Efendi ve Mevlidleri” *M. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33 (2007/2), s. 87-128.
- Yekbaş, Hakan (2010). “Klasik Türk Edebiyatında Regâibiyye ve Mehmed Fevzi Efendi’nin Regâibiyyesi”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 42, s. 69-95.
- _____ (2010). “Mehmed Fevzi Efendi’nin Mevlit Okumanın ve Dinlemenin Câiz Olduğuna Dair Risalesi” *C. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XIV/1, s. 371-398.
- Yeniterzi, Emine (1993). *Türk Edebiyatında Na’tlar (Antoloji)*, TDV Yay., Ankara.
- _____ (2006). “Na’t”, *DİA*, C 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., İstanbul.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Yılmaz, Ömer (2008). *Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, Avrasya Yay., Ankara.
- _____ (2018). “Mehmed Fevzî Efendi’nin İnsan Tanımı ve Tasnifi Üzerine Bazı Mülâhazalar”, *Journal of Analytic Divintiy*, C 2, S 3, s. 6-22.
- _____; Oymak, Mine (2016). “Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi ve Vesîle-i Sâadet Adlı Eseri”, *Turkish Studies*, 11/17 Fall, s. 583-608.